DANES Vojislav Bercko

Epidemija terorizma

Bombe v Grčiji. Sumljivi paketi v Nemčiji, na Severnem Irskem in preplahi v še nekaterih evropskih državah. Bombe v letalskih pošiljkah z Arabskega polotoka, namenjene v Združene države Amerike. Samomorilski bombaši v Turčiji, Afganistanu in Iraku.

To je zgolj eksplozivna bilanca minulega tedna. Svet bi lahko otrpnil v grozi: je terorizem pričel povsem vplivati na naše življenje in obnašanje? Odgovor je deloma pritrdilen, bolj nikalen. Četudi so policisti zasedli diplomatsko četrt v Atenah, zaradi sumljive pošiljke obkrožili urad nemške kanclerke Angele Merkel v Berlinu, nenehno stražijo na glavnem trgu v Istanbulu, so vsakodnevne žrtve v v dveh islamskih državah, s katerima so ZDA v vojni, največ žrtev povsod pa je med civilnim prebivalstvom, življenje teče dalje. Na vseh kontinentih, saj ni nikogar, ki bi bil imun na teroristične grožnje.

Tisto, kar v zadnjem valu terorizma, namenjenega Evropi, najbolj bega, je neprepoznavnost storilcev, še bolj pa njihovih zahtev. Če je v primeru islamskih skrajnežev jasno, da se zavzemajo za radikalno pojmovanje svoje vere in njeno širitev po svetu, se borijo proti okupaciji svojih držav ali pa v nekoliko blažji obliki protestirajo proti navzočnosti zahodnih - nemuslimanskih - sil v njihovih svetih mestih, je serija majhnih bomb, ki so bile poslane na naslove v evropskih državah, popolna neznanka. Saj ni nemogoče, da jih razpošiljajo skrajni grški levičarji ali anarhisti, toda kaj, za vraga, želijo doseči s tem? Če želijo zbuditi simpatije z delavci, ki se zoperstavljajo nujno potrebnim reformam v prezadolženi Grčiji, dosegajo nasprotni učinek. Če se maščujejo za smrt mladoletnika, ki ga je v Atenah pred dobrima dvema letoma s strelom ubil policist in bil za to pred mesecem dni obsojen, so prav tako zgrešili cilj. Če zgolj igrajo na karto anarhizma, pa so zamudili čas, ko je bila ta ideja med širšimi množicami moderna.

Z grožnjo terorizma izgubljamo vsi. Represivni organi, zlasti policija in pravosodje pritiskajo na vlade svojih držav, da zmanjšujejo nikoli dovolj visok nivo človekovih pravic in svoboščin, za utemeljitev tovrstnih restrikcij pa ne potrebujejo drugega kot odpreti časopise ali vključiti televizor. Kam je po ameriškem 11. septembru pripeljala vojna proti terorizmu, pa je znano: človekove pravice so v zibelki demokracije, kot se rade imenujejo ZDA, bolj črka na papirju kot ustavno zajamčena kategorija.

Čudno, v Sloveniji je zelo čislana akcija čiščenja okolice, tisti, ki pa želijo očistiti lopate, so pa deležni pritiskov.

LEVO SPODAJ

Grčijo stresajo eksplozije

Včeraj bombi eksplodirali na švicarskem in ruskem veleposlaništvu v Atenah, sumljivi paket tudi v uradu nemške kanclerke Angele Merkel

PRIPRAVIL **VOJISLAV BERCKO**

Pred uradom nemške kanclerke Angele Merkel v Berlinu so poostrili varovanje. (Reuters)

Včeraj sta na švicarskem in ruskem veleposlaništvu v Atenah eksplodirali pisemski bombi, policija pa je sumljive pakete odkrila še v dveh drugih ambasadah. Policija meni, da za valom paketnih bomb v grški prestolnici stojijo grški levičarski gverilci. "Paket je bil predan na vhodu švicarskega veleposlaništva v Atenah. Naši uslužbenci so ga temeljito pregledali in v njem zaznali sledi kovine. Ko so odstranili zunanji ovoj, je vsebina paketa zagorela," je povedal glasnik švicarskega zunanjega ministrstva **Georg Farago**. Med včeraj dostavljenimi pisemskimi bombami sta bili dve naslovljeni na čilsko in bolgarsko veleposlaništvo, medtem ko so eno, naslovljena je bila na nemško veleposlaništvo, prestregli že v pisarni kurirske službe. "Kaže, da gre za nadaljevanje ponedeljkovih napadov in da za njimi stojijo grški gverilci," je dejal glasnik policije **Thanassis Kokkalakis**. Čilska veleposlanica **Carmen Ibanez** je dejala, da je bil nanjo naslovljen paket, ki so ga razstrelili grški policisti, eksplozivno telo. Drugi sumljivi paket, naslovljen na čilsko veleposlaništvo, ni vseboval eksploziva.

V ponedeljek je bil med eksplozijo pisemske bombe v pisarni neke kurirske službe v Atenah lažje ranjen eden izmed uslužbencev. Grški policisti so nato prijeli dva osumljenca, ki sta prenašala bombi, naslovljeni na francoskega predsednika **Nicolasa Sarkozyja** in belgijsko veleposlaništvo. Hkrati so pri nekem drugem dostavnem podjetju prestregli tretjo bombo, namenjeno nizozemski ambasadi.

Tudi v uradu nemške kanclerke **Angele Merkel** so včeraj odkrili sumljiv paket, naslovljen na kanclerko, v katerem je bil po navedbah varnostnih virov eksploziv. Po navedbah tiskovnega predstavnika urada nemške kanclerke sinoči še ni znano, kakšne snovi so bile v pošiljki, saj je preiskava še potekala. Nemški mediji so poročali, da so varnostni viri potrdili, da je bila v paketu doslej neznana naprava, ki bi lahko povzročila eksplozijo in požar. Po pisanju berlinskega časnika Tagesspiegel je šlo za "črn prašek". Paket je v urad nemške kanclerke prispel okoli 13. ure, kot pošiljatelj pa je bilo navedeno grško ministrstvo za gospodarstvo. Kriminalisti so nato zaprli prostor za sprejemanje pošiljk v uradu, kjer so sumljivo pošiljko prestregli. Urada po incidentu niso evakuirali, Merklova pa je bila v tem času v Belgiji.

O dveh sumljivih paketih je televizija CNN včeraj poročala tudi s Severne Irske, ni pa še jasno, kaj je včeraj povzročilo eksplozijo v Varšavi.

Domišljija terorističnih skupin je brezmejna

Strokovnjak za terorizem in varnostna vprašanja dr. Denis Čaleta o terorističnih grožnjah in odgovorih nanje. Svoja spoznanja predava in raziskuje v okviru Inštituta za korporativne varnostne študije, Fakultete za državne in evropske študije, Fakultete za varnostne vede in Slovenske vojske

ALEŠ KOCJAN

Očitno je Evropa po dogodkih minulega vikenda vznemirjena, preplah je dodatno zaostrilo včerajšnje dogajanje na veleposlaništvih v Atenah. Že pred tem so se oglasili evropski voditelji in napovedali tesno sodelovanju na področju boja proti terorizmu. Kakšni so lahko ti ukrepi?

"Vsi nadaljnji ukrepi bodo nedvomno pomenili nadgradnjo že obstoječih. Če pogledamo evropsko sodelovanje na tem področju v minulih desetih ali 15 letih, vidimo velike korake naprej. Denimo na področju sodelovanja organov pregona in pravosodnih organov ter sodelovanja obveščevalnih služb, še posebej pri izmenjavi informacij, vezanih na teroristične grožnje, vidimo velike korake v pravo smer. Vendarle je prav zaradi globalizacije in postulatov prostega pretoka blaga, storitev in ljudi nemogoče zagotoviti popolno varnost. Poleg ukrepov, ki jih izvajajo subjekti nacionalnovarnostnega sistema, je pomembno, da države vodijo aktivnosti v smeri dvigovanja zavesti državljanov držav članic in EU nasploh, da v svoji okolici zaznavajo varnostne pojave, ki niso vsakdanji za njihovo okolje. Na drugi strani povečana stopnja varnostnih ukrepov zmanjšuje prost pretok blaga in svobodo gibanja. Morda je najbolj na udaru letalski potniški promet, saj tam najbolj občutimo varnostne ukrepe. Ob tem bi opozoril še na pomorski transport, čeprav o tem manj govorimo, vendar prav na tem delu transportnih poti obstaja največ varnostnih nedoslednosti in možnosti za prenos, tihotapljenje eksplozivnih sredstev, ki jih lahko teroristi uporabljajo v svoje namene."

Ali to pomeni, da se moramo navaditi na posege v zasebnost na račun varnosti?

"Gre za dilemo moderne družbe o zagotavljanju varnosti na eni strani in vprašanju, do kod lahko družba posega v človekove pravice pri varnostnih ukrepih. Če se ozremo v Izrael, kjer je vsak dan prežet z visoko stopnjo varnostnega tveganja, vidimo, da tam varnostne ukrepe razumejo kot nekaj vsakdanjega. Na drugi strani pa imamo evropsko družbo, ki je odprta in relativno nevajena posegov v zasebnost za potrebe zagotavljanja varnosti. Imamo kar nekaj strokovnjakov, ki ne odstopajo od svoje teze, da nivoja varnosti nikakor ne moremo pogojevati z zmanjševanjem človekovih pravic, s čimer se tudi jaz globoko strinjam. Hkrati se moramo zavedati, da je globalizacija na področju medijev prinesla to, da nam mediji v realnem času informacije in sliko terorističnih napadov prinesejo v naše domove. To je prav tisto, kar si želijo teroristi, medijsko pozornost in prenos njihovega sporočila na ciljno populacijo. S tem transformirajo strah s primarnega objekta napada na sekundarni objekt, in to vsekakor so prejemniki množičnih informacij preko medijev. Na drugi strani pa ravno zaradi povečanega števila tovrstnih informacij postajamo imuni na vsakodnevno nevarnost in varnostna tveganja, katerim smo lahko neposredno izpostavljeni v svoji okolici tudi zaradi delovanja modernega terorizma. Naša odvisnost od delovanja določenih tehnoloških procesov, ki bi jih lahko umestimo v tako imenovano kritično infrastrukturo, med katero sodi tudi letalski transport, za terorizem predstavlja še dodatno privlačnost in motiv za uveljavljanje svojih interesov. Zavedanje družbe o možnosti katastrofičnih posledic pri terorističnem delovanju na tako infrastrukturo terorizem oplaja še z večjo vnemo ogrožanja teh pridobitev moderne družbe in z možnostjo za dokazovanje, da asimetričnost ogrožanja obstaja v polnem pomenu tega pomena. Istočasno pa v okviru procesov zoperstavljanja terorizmu ostajamo kot družba zelo dovzetni za kršenje pravic priseljencev in drugače vernih ali mislečih. S tega stališča lahko ugotovimo, da so tudi v Evropi prisotna zelo velika družbena trenja, ki niso omejena samo na probleme socializacije migrantov, gospodarsko krizo in v marsičem institucionalno krizo institucij Evropske unije, temveč v marsičem oplajajo terorizem s temi konfliktnimi pojavi med različnimi družbenimi skupinami. Nedavni primer izgona Romov v Franciji je tipičen primer dvoličnosti, ko moderna demokratična Evropa zagovarja pomembnost človekovih pravic in svoboščin, v praksi pa dopušča posamezni državi, da zaradi svojih parcialnih interesov ravna nasprotno."

Dr. Denis Čaleta: "Preprečevanja terorizma se moramo lotiti pri posledicah za njegovo nastajanje." (Robert Balen)

Ali ostaja tovorni letalski promet velika niša za teroriste, če bo poostrenemu nadzoru podvržen potniški promet?

"Letalski tovorni promet je izredno pomembna zmogljivost za hiter pretok blaga po svetu. Kaj pomenijo dodatni varnostni ukrepi, lahko vidimo že v napovedih, kako daleč bodo šli varnostni ukrepi. Da bo torej podvržen nadzoru vsak kos blaga do najmanjših velikosti tovora. To pomeni, da bo cilj današnjega gospodarstva pripeljati blago čim hitreje brez odvečnih varnostnih in drugih motenj z enega konca sveta na drugega, močno omejen. Če je namen terorizma, da vladajočo politiko sili v dodatne ukrepe, je ta dosežen, saj omejuje normalno življenje državljanov. Vendarle kljub ukrepom ostajajo v sistemu varnostne pomanjkljivosti in nedoslednosti, ki v spletu določenih okoliščin lahko potencialnemu teroristu dopustijo, da pride do želenega cilja za izvedbo svoje akcije. Kljub moderni varnostno-nadzorni tehnologiji je človeški faktor še vedno zelo pomemben pri delovanju celovitega varnostnega sistema. Seveda pa se vsi zavedamo, da je varnostni sistem učinkovit le toliko, kolikor je močan njegov najšibkejši člen. V večini primerov je to ravno človeški faktor."

Ali prestrežene bombne pošiljke obljube o poostrenih varnostnih ukrepih vendarle prinašajo nekaj pozitivnega? Se lahko potniki počutijo varne?

"Menim, da oblasti v državah članicah na nivoju EU in celotne mednarodne skupnosti vlagajo velike napore, da pripeljejo stanje varnostnih procesov do te mere, da bo tudi v prihodnje letalski potniški promet varen. Dejstvo pa je, da je domišljija terorističnih skupin brezmejna. Karkoli izvajamo v teh procesih, je vedno lov na nekaj, kar je pred nami. S tega stališča moramo biti relativno previdni in skeptični do vseh načrtov, zato se ne moremo zadovoljiti z že izvedenimi ukrepi. Terorizma se na žalost ne da odpraviti z izvajanjem varnostnih ukrepov. Preprečevanja terorizma se moramo lotiti pri posledicah za njegovo nastajanje."